

Plattelandsontwikkelingsprogramma 2007-2013 voor Nederland (POP2)

Samenvatting

Plattelandsonwikkelingsprogramma 2007-2013 voor Nederland (POP2)

Samenvatting

Voorwoord

Nadat de Europese Commissie het Plattelandsonwikkelingsprogramma 2007-2013 voor Nederland (POP2) in 2007 had goedgekeurd, heeft het Regiebureau POP daarvan een samenvatting uitgebracht. Sindsdien is het POP2 een aantal malen aangepast.

Soms ging het om kleine tekstuele, cijfermatige aanpassingen, of aanpassingen door ervaringen in de uitvoering. Soms om een grotere wijziging: besluitvorming over de Health Check van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en het Economisch Herstelpak-

ket hebben geleid tot extra budget en nieuwe prioriteiten voor plattelandsonbeleid. Ook de omvorming van het Programma Beheer naar het Subsidiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer heeft gevolgen voor het POP2.

In deze update van de samenvatting zijn de belangrijkste wijzigingen

inzichtelijk gemaakt. Deze brochure is een actuele aanvulling op de eerder uitgebrachte samenvatting, maar kan ook onafhankelijk daarvan worden gelezen.

Hans Zwetsloot, Regiebureau POP

Uitgebreide informatie over het POP2 vindt u op: www.regiebureau-pop.eu.

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
1. POP2 in het kort	4
2. De belangrijkste wijzigingen	6
2.1 Health Check en Economisch Herstelpakket	6
2.2 Subsidiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer	6
3. Maatregelen	8
3.1 Maatregelen as 1	9
3.2 Maatregelen as 2	13
3.3 Maatregelen as 3	16
3.4 Maatregelen as 4	20
4. De financiën	22
5. Bijlage: de belangrijkste wijzigingen in één oogopslag	24

1. POP2 in het kort

Er gebeurt veel in het landelijk gebied. Agrarisch ondernemers zijn in hoog tempo bezig om hun bedrijven aan te passen aan de nieuwe economische omstandigheden. Overheden en maatschappelijke organisaties slaan de handen ineen om de kwaliteit van natuur en landschap te verbeteren. Er zijn talloze initiatieven op het terrein van water, toerisme, recreatie en cultuurhistorie.

Het Nederlandse platteland heeft sterke, maar ook te verbeteren kanten. Er zijn onmiskenbaar bedreigingen: het klimaat verandert, natuurgebieden verdrogen en de leefbaarheid van kleine kernen is in het geding. Via

het Plattelandsontwikkelingsprogramma 2007 – 2013 (POP2) stelt de Europese Unie geld ter beschikking om de kansen te ondersteunen en de bedreigingen aan te pakken. Voor projecten die aansluiten bij POP2 is in de periode 2007 – 2013 bijna € 600 miljoen beschikbaar uit Europa en ongeveer eenzelfde bedrag, afkomstig van nationale, provinciale en regionale overheden. Daarnaast wordt nog eens ruim € 850 miljoen aan extra Nederlandse overheidsfinanciering voorzien.

Het POP2 is gericht op de verbetering van de concurrentiekracht van de landbouw en de kwaliteit van het

landelijk gebied. Het bevat de volgende vier prioriteiten (assen):

1. Het versterken van de concurrentiekracht van de land- en bosbouwsector;
2. Het verbeteren van het milieu en de natuur;
3. Het verbeteren van de leefbaarheid van het platteland en de diversificatie van de plattelandseconomie;
4. Leaderschap (plattelandsontwikkeling door lokale actiegroepen).

Deze prioriteiten zijn in het oorspronkelijke POP2 vertaald in 24 concrete maatregelen die kunnen worden

medegefinancierd uit het Europese Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO).

In 2009 en 2010 is extra geld beschikbaar gekomen vanuit het Economisch Herstelpakket (2009) en de Health Check (2010). Met dit extra geld is het mogelijk om in te zetten op de zogeheten nieuwe uitdagingen. Ook is een nieuw subsidiestelsel ingevoerd voor beheer van natuur en landschap (SNL). Er is dus nogal wat veranderd sinds de start van het programma in 2007. In deze uitgave vindt u informatie over de belangrijkste wijzigingen.

2. De belangrijkste wijzigingen

2.1 Health Check en Economisch Herstelpakket

De Europese landbouwministers hebben tijdens de Landbouw- en Visserijraad op 18, 19 en 20 november 2008 in Brussel een akkoord bereikt over de Health Check. Dit is een tussentijdse evaluatie van het Europese landbouwbeleid en de hervormingen die in 2003 werden ingezet. Tijdens de Landbouwraad op 19 januari 2009 zijn de Health Check-besluiten formeel goedgekeurd.

Onderdeel van dit besluit is dat er in de jaren 2010 t/m 2013 meer geld beschikbaar komt voor plattelandsbeleid¹. Met dit budget kunnen de lidstaten extra inzetten op de afgesproken “nieuwe uitdagingen”:

- klimaatverandering
- hernieuwbare energie
- watermanagement
- biodiversiteit
- innovatie

Verder is er via het Economisch Herstelpakket² extra geld beschikbaar gekomen voor breedbandinternet.

Voor Nederland gaat het om een ophoging van het budget uit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO) met € 106 miljoen.

Het budget is verdeeld over bestaande subsidiemogelijkheden en over nieuwe

acties die ingepast zijn in bestaande maatregelen (zie hoofdstuk 3 Maatregelen).

Concreet zet Nederland de extra financiële middelen in voor:

- akkerrandenbeheer
- maatregelen die betrekking hebben op waterkwaliteit en -kwantiteit
- verbetering van de kwaliteit van het milieu
- innovaties in de landbouw
- duurzame energie
- breedbandinternet.

Voor meer informatie zie hoofdstuk 3 Maatregelen en 4 Financiën.

2.2 Subsiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer

Agrariërs die landbouwgrond beheren kunnen een vergoeding krijgen voor het natuurvriendelijk beheren van hun grond. Dit kon de afgelopen jaren via de provinciale Subsidierегeling Agrarisch Natuurbeheer (PSAN) die onderdeel was van het Programma Beheer. In 2010 is het Programma Beheer vervangen door het Subsiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer (SNL). Dit nieuwe stelsel is eenvoudiger, doelgerichter en ecologisch beter onderbouwd.

¹ Dit gebeurt via modulatie: het overhevelen van geld van de eerste naar de tweede pijler van het Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid.

² Het economische herstellpakket is ontworpen om de financiële crisis in Europa tegen te gaan en de gevolgen hiervan zoveel mogelijk te beperken.

De provincies bepalen in welke gebieden beheerders subsidie kunnen krijgen voor (agrarisch) natuur- en landschapsbeheer via de SNL. Zij maken hiervoor een Natuurbeheerplan waarin de natuurbeheer- en landschapstypen voor alle percelen en terreinen vastliggen.

Een belangrijke wijziging is dat er niet meer wordt afgerekend op resultaat (bijvoorbeeld het aantal getelde plan-

ten). De vergoeding wordt nu gebaseerd op het gevoerde beheer.

De beheerpakketten zijn vereenvoudigd en in aantal teruggebracht. De tarieven zijn aangepast en de jaarlijkse herziening van de tarieven wordt volgens een objectieve methode vastgesteld. Het is mogelijk om lopende PSAN-contracten over te sluiten naar contracten op grond van het nieuwe stelsel.

Vanwege de overgang van PSAN naar SNL is maatregel 214 (agromilieuverbintenissen) van het POP2 gewijzigd. Dit maatregelgische regelt het afsluiten van agromilieuverbintenissen met boeren.

Zie voor meer informatie over maatregel 214 Hoofdstuk 3 Maatregelen of www.regiebureau-pop.eu. Voor meer informatie over de SNL zie: www.portaalnatuurenlandschap.nl.

3. Maatregelen

3.1 Maatregelen as 1

Maatregel 111:

Beroepsopleiding en voorlichting

Waarom: Vakmanschap en management zijn belangrijke voorwaarden voor ondernemingen. Daarmee kunnen ze zich aanpassen aan de eisen vanuit de markt, de samenleving en de overheid. De Nederlandse landbouw maakt relatief hoge kosten. Daarom is het noodzakelijk om meerwaarde te geven aan producten. Dit vereist een hoog niveau van kennis, inzicht en vaardigheden.

Doel: Het informeren, bijscholen en adviseren van ondernemers in de landbouw-, voedings- en bosbouwsector over ontwikkelingen die belangrijk zijn voor markt, bedrijfstak en bedrijf, waaronder de thema's biodiversiteit en milieu.

Het vergroten van inzicht, kennis en vaardigheden van iedereen die werkzaam is in de landbouw-, bosbouw- en voedingssector, onder meer door demonstratieprojecten. Het stimuleren en ondersteunen van praktijknetwerken die bijdragen aan het verspreiden van innovatieve kennis, 'boeren leren van boeren'.

Voor wie: Kennisvergaring en adviezen zijn bestemd voor ondernemers en werknemers in de landbouw-, bosbouw- en voedingssector en voor organisaties en overheden die daar nauw bij betrokken zijn. Verder organisatoren van demonstratieprojecten en voor wat betreft praktijknetwerken (deelnemers) van samenwerkingsverbanden van land- en bosbouwondernemingen, agro MKB-ondernemingen of opleidings- en kennisinstellingen.

Subsidie: Kennisvergaring: maximaal 50 procent van de kosten voor het volgen van opleidingen en trainingen.

Adviezen: ten hoogste 50 procent van de kosten van een bedrijfsadvies met een maximum van € 1.500 per advies per project per jaar.

Demonstratieprojecten: maximaal 35 procent van de subsidiabele kosten voor niet-landbouwers, maximaal 50 procent voor landbouwers, maximaal 70 procent voor een samenwerkingsverband. Maximaal 100 procent van de subsidiabele kosten in het geval van 'nieuwe uitdagingen'³. Indien voor de subsidiabele kosten of een gedeelte daarvan reeds uit anderen hoofde een subsidie is of zal worden verstrekt,

³ Voor uitleg over nieuwe uitdagingen: zie paragraaf 2.1

wordt slechts een zodanig bedrag aan subsidie verstrekt dat het totaal van alle subsidiebedragen niet meer bedraagt dan 90 procent (100 procent in geval van 'nieuwe uitdagingen') van de subsidiabele kosten.

Praktijknetwerken: maximaal 80 procent van de subsidiabele kosten.
Streefwaarden: Aantal deelnemers aan opleidingen/voorlichting: 16.500, waarvan 4.000 voor 'nieuwe uitdagingen'.

Maatregel 114: Gebruik adviesdiensten

Waarom: Land- en bosbouwers aanzetten tot en helpen bij het voldoende inspelen op veranderingen en het voldoen aan nieuwe eisen.

Doel: Bijdragen aan de kosten voor het gebruik van adviesdiensten die de hele prestatie van de onderneming moeten verbeteren.

Voor wie: Landbouwers. Landbouwers die in een periode van drie jaar voorafgaande aan de aanvraag geen gebruik hebben gemaakt van deze maatregel

krijgen in principe voorrang. Adviesdiensten kunnen begunstigde zijn bij top up-betalingen⁴.

Openstelling: De adviezen mogen alleen gegeven worden door adviesdiensten die aan bepaalde voorwaarden voldoen. Als het aantal aanvragen hoger is dan het beschikbare budget wordt er geloot.

Subsidie: Maximaal 50 procent van de kosten van een bedrijfsadvies met een maximum van € 1.500 per dienst per bedrijf.

Streefwaarden: Aantal gesteunde landbouwers: 14.175

Maatregel 121: Modernisering landbouwbedrijven

Waarom: De overheid wil ondernemers ondersteunen die hun bedrijf willen moderniseren om te voldoen aan de eisen van de markt en de samenleving. Het gaat daarbij onder meer om investeringen (ook door jonge landbouwers) die van groot belang zijn voor het vergroten van het concurrentievermogen en/of de duurzame ontwikkeling van het bedrijf en de land- en bosbouwsector in het alge-

⁴ Top up: nationale financiering van een maatregel, naast de 'reguliere' nationale cofinanciering van het Europese budget.

meen. Speciaal aandachtspunt daarbij is bedrijfsmodernisering in het kader van de 'nieuwe uitdagingen'⁵.

Doel: Het versterken van de vitaliteit van de landbouw (hierbij wordt specifiek ingezet op jonge landbouwers) en het ondersteunen van vergaande verduurzaming van de land- en tuinbouw.

Voor wie: Landbouwers

Subsidie: Verhoging vitaliteit van de landbouw door investeringssteun aan jonge landbouwers: De subsidie bedraagt maximaal 35 procent van de subsidiabele kosten met een maximum van € 52.500. Investerings gericht op

verhoging van duurzaamheid van de landbouw: maximaal 40 procent van de subsidiabele kosten met een maximum van € 400.000 of € 500.000 in probleemgebieden. Het maximum geldt niet voor investeringen in gecombineerde luchtwassers en investeringen in glastuinbouwbedrijven voor het verbeteren van de milieuprestaties. Bij een verdergaande verduurzaming van de land- en tuinbouw in het kader van nieuwe uitdagingen wordt maximaal 50 procent van de subsidiabele kosten vergoed.

Streefwaarden: 3.400 ondernemin-

gen die moderniseringsmaatregelen treffen, waarvan 1.050 maatregelen in het kader van nieuwe uitdagingen. Nagestreefd worden (na uitvoering van alle investeringen) een ammoniakemissiereductie van 4 kton en een CO2-reductie per jaar van 0,25 mton.

Maatregel 123:

Verhogen toegevoegde waarde land- en bosbouwproducten

Waarom: Het verhogen van de toegevoegde waarde van een product is belangrijk. Veel producten kunnen anders de concurrentie op de wereldmarkt niet aan. Investerings in kwaliteit en toegevoegde waarde van producten zijn ook nodig om duurzaam te kunnen produceren. Dergelij-

ke investeringen brengen risico's met zich mee. Door een deel van die risico's op zich te nemen, vergroot de overheid de kans dat ondernemers dit soort investeringen doen.

Doel: Versterking van de algehele prestatie van primaire landbouw- en bosbouwbedrijven en het verhogen van de toegevoegde waarde van landbouwproducten.

Voor wie: Landbouwers en/of bosbouwers (alleen micro-ondernemingen) en samenwerkingsverbanden tussen primaire land- en bosbouwproducenten, de verwerkende industrie en/of derde partijen. Maximale steun wordt alleen verleend aan micro-, kleine en middelgrote ondernemingen.

Openstelling:

Openstelling vindt plaats in het kader van de openstelling van de subsidie-

⁵ Voor uitleg over nieuwe uitdagingen: zie paragraaf 2.1.

regeling van het ministerie van EL&I, of als onderdeel van de betreffende jaartranche van de Provinciale Meerjarenprogramma's (PMJP/ILG-verordening). Bij openstelling op basis van de subsidieregeling van het ministerie wordt bij de beoordeling van de aanvragen gekeken naar de bijdrage die wordt geleverd aan de doelstelling van de subsidie. Bij openstelling via de provinciale verordening vindt selectie plaats op basis van prioriteit en subsidieplafond. Om de beste aanvragen te selecteren, kan een tenderprocedure worden gevolgd.

Subsidie: Maximaal steunpercentage: 30 procent van de subsidiabele kosten. Bij projecten die volgens de onderbouwing bovenmatig risico met zich meebrengen en tevens grote potentie hebben mag tot maximaal 35 procent van de subsidiabele kosten worden vergoed. De maximale steun bedraagt € 100.000 en voor aanvragen van samenwerkingsverbanden € 250.000. Streefwaarden: Aantal gesteunde bedrijven: 23. Totaal investeringsvolume: € 12 miljoen.

Maatregel 124: Samenwerking bij innovatie

Waarom: De land- en bosbouwsector moet verder innoveren. Samenwerking bij innovatie levert extra kosten en

risico's op. De overheid steunt dit soort inspanningen en investeringen door een deel van de financiële risico's op zich te nemen.

Doel: Het bevorderen van samenwerkingsprojecten gericht op innovatie. Deze samenwerkingsverbanden moeten gericht zijn op het ontwikkelen van nieuwe producten, procedés en technieken, nieuwe of sterk verbeterde productie- of leveringsmethoden en/of nieuwe organisatiemethoden in de bedrijfsvoering. Het gaat daarbij onder meer om de volgende thema's: duurzame agrologistiek, 'groene' grondstoffen, verduurzaming tuinbouw en transitie veehouderij. De ondersteuning van samenwerkingsverbanden gericht op innovaties in het kader van nieuwe uitdagingen⁶ is een specifiek aandachtsgebied.

Voor wie: Ondernemers die onderdeel uitmaken van een samenwerkingsverband van ondernemers die voor gezamenlijke rekening en risico een innovatieproject uitvoeren, en de samenwerkingsverbanden zelf. Overigens komen bosbouwactiviteiten niet in aanmerking voor subsidies in het kader van nieuwe uitdagingen.

Subsidie: Maximaal 50 procent van de subsidiabele kosten per innovatie-

project met een maximum van € 500.000. Voor investeringen die onderdeel uitmaken van het project geldt een maximum van € 400.000 (€ 500.000 in probleemgebieden). Streefwaarden: 120 ondersteunde samenwerkingsinitiatieven plus 50 samenwerkingsverbanden gericht op nieuwe uitdagingen.

Maatregel 125: Infrastructuur voor de ontwikkeling/aanpassing van land- en bosbouw

Waarom: De Nederlandse land- en tuinbouw kan alleen maar concurreren als de infrastructuur goed is. Een goede infrastructuur kan onder meer bereikt worden door schaalvergroting en andere maatregelen die de kosten verminderen. Voorbeelden hiervan zijn: vergroting en verbetering van de percelen, verbetering van de versnipperde kavelstructuur, verbetering van de onderlinge aansluiting en ontsluiting van percelen. Verder wil Nederland de ruimtelijke structuur verbeteren door het verplaatsen van bedrijven.

Doel: Verbetering van de kavelstructuur in de landbouw, investeringen in infrastructuur en het verplaatsen van bedrijven dragen bij aan een

efficiëntere bedrijfsvoering, een betere concurrentiepositie en verbetering van de ligging van bedrijven uit oogpunt van de verkavelingsstructuur, de landbouwstructuur en milieu- en natuuroverwegingen.

Voor wie: Agrarische ondernemingen en samenwerkingsverbanden daarvan, stichtingen voor kavelruil, landbouworganisaties, bestuurscommissies, overheden en natuur- en landschapsorganisaties.

Subsidie: Verbeteren kavelstructuur: voor overheden en organisaties met een publieke activiteit maximaal 100 procent, voor private begunstigden maximaal 90 procent; investeringen door ondernemingen maximaal 40 procent. Bedrijfsverplaatsingen maximaal 100 procent.

Streefwaarden: Aantal kavelruilen: 350 met een totaal aan investeringen € 202 miljoen; aantal bedrijfsverplaatsingen: 50 met een totaal aan investeringen van € 51 miljoen.

Maatregel 132: Deelname door landbouwers aan voedselkwaliteitsregelingen

Waarom: Landbouwers die gekwalifi-

⁶ Voor uitleg over nieuwe uitdagingen: zie paragraaf 2.1

ceerd voedsel produceren, leveren een belangrijke bijdrage aan het vergroten van het duurzame concurrentievermogen van de landbouw. Volgens het 'Europees Actieplan biologisch voedsel en biologische producten' kan Nederland de Verordening Plattelandsontwikkeling benutten voor het ondersteunen van biologische landbouw. De biologische landbouw levert een belangrijke bijdrage aan een duurzame landbouw en kan als voorbeeld dienen voor de gangbare landbouw. Biologische producten zijn echter nog te weinig herkenbaar in de winkel. De maatregel is ook bedoeld als stimulans voor de primaire biologische producenten. Ze hebben door hun manier van produceren te maken met extra kosten.

Doel: Stimuleren van landbouwers om deel te (blijven) nemen aan een kwaliteitssysteem. Dit leidt namelijk tot verbetering van de kwaliteit van producten, tot duurzame productieprocessen en tot hogere markt-

waarden.

Voor wie: Landbouwers die deelnemen aan voedselkwaliteitsregelingen die staan op de lijst met Europese en nationale kwaliteitsregelingen. Ook bestemd voor bedrijven die omschakelen naar biologische productie. Subsidie: Gedurende ten hoogste vijf jaar in de vorm van een jaarlijkse bijdrage. Van de werkelijke kosten wordt maximaal € 3.000 per jaar gedurende maximaal vijf jaar vergoed. Streefwaarden: Het aantal biologische bedrijven dat deelneemt aan een voedselkwaliteitsregeling stijgt van 1.468 naar 1.500. Het areaal stijgt van 48.765 ha naar 200.000 ha.⁷

Maatregel 133:
Activiteiten op het gebied van voorlichting en afzetbevordering

Waarom: Voor een duurzame samenleving is het van belang om ook burgers en consumenten te informeren

over de duurzaamheid van verschillende producten. Consumenten kopen na goede informatie eerder biologische producten. Daarom wil de Nederlandse overheid voorlichting en daarvan afgeleide afzetbevordering (in samenwerkingsverband) over biologische producten ondersteunen.

Doel: Het steunen van voorlichtings- en afzetbevorderende activiteiten, zodat consumenten/burgers gecertificeerde kwaliteitssystemen herkennen en vertalen in weloverwogen aankoopbeslissingen.

Voor wie: Producentengroepen die een voorlichtings- of afzetbevorderingsactiviteit voor producten (vooralnog alleen voor biologische landbouw) onder een voedselkwaliteitssysteem brengen.

Subsidie: De steun bedraagt maximaal 70 procent van de subsidiabele kosten van de betreffende actie.

Openstelling: Tender of open inschrij-

ving. De aanvragen worden beoordeeld door een commissie.

Streefwaarden: Aantal acties: 75.

3.2 Maatregelen as 2

Maatregel 212: Betalingen voor natuurlijke handicaps aan landbouwers in andere gebieden met handicaps dan berggebieden

Waarom: Sinds de uitbreiding met het Westerkwartier, de Noordelijke Friese Wouden en Texel heeft Nederland ruim 260.000 hectare landbouwgrond aangewezen als probleemgebied. Dit zijn gebieden waar de landbouw dreigt te verdwijnen door specifieke belemmeringen. De landbouw is in die gebieden echter van essentieel belang voor behoud van het milieu, het beheer van het landschap, om de gebieden aantrekkelijk te houden voor toeristen

⁷ Gebaseerd op het doel om op 10 procent van het landbouwareaal biologische landbouw te bedrijven.

en om het (kust)gebied te beschermen tegen overstromingen.

Doel: Voorkomen dat landbouwers wegtrekken. De maatregel draagt naar verwachting bij aan de biodiversiteit, gaat klimaatverandering tegen, zorgt voor verbetering van de bodemkwaliteit en voor behoud van het landschap.

Welke gebieden: het gaat om diepe veenweidegebieden, uiterwaarden, beekdalen en overstromingsgebieden en hellingen in Zuid-Limburg. Ook het Westerkwartier en de Noordelijke Friese Wouden worden tot de probleemgebieden gerekend. Texel is aangewezen omdat de agrarische sector op dit eiland door zijn eilandpositie te maken heeft met een concurrentienadeel. Daarnaast zijn er nog enkele andere handicaps waardoor de winstgevendheid van ondernemers wordt aangetast. De eilandpositie brengt aanzienlijke nadelen voor de bedrijfsvoering met zich mee, die het voort-

bestaan van de landbouw op het eiland bedreigen.

Maatregel 214: **Agromilieuverbintenissen**

Waarom: Landbouwers kunnen voldoen aan de groeiende vraag naar groene en blauwe diensten.

Doel: Het stimuleren van landbouwers om over te gaan op milieu- en natuurvriendelijke agrarische productiemethoden of die voort te zetten.

Nederland zet de Europese middelen met name in voor de 'rijksprioritaire gebieden', waardoor ze bijdragen aan duurzaam beheer van de EHS, Natura 2000-gebieden en Nationale Landschappen. De volgende effecten worden verwacht: instandhouding en vergroting van de weidevogelpopulaties, vergroting foerageergebieden voor ganzen, vergroting biodiversiteit in landbouwgebieden, verbetering van de milieucondities. Subsidies: Voor het beheer van landbouwgrond voor behoud en ontwikke-

ling van natuurlijke en landschappelijke waarden. Boeren kiezen daarbij voor een of meer beheerpakketten. Het gaat om het stimuleren van activiteiten als beweiding, maaien, slootkantbeheer, randenbeheer, ecologisch onderhoud van landschapselementen, extra vermindering vermesting en gebruik chemische gewasbeschermingsmiddelen. De betalingen vinden verspreid over zes jaar jaarlijks plaats en vergoeden de extra kosten, de gedeelde inkomsten en de eventuele transactiekosten.

In 2010 is een nieuw stelsel Natuur- en landschapsbeheer inwerking getreden. De Nederlandse autoriteiten kunnen via natuurbeheerplannen en de Index Natuur en Landschap sturen op het gewenste natuurresultaat. In die natuurbeheerplannen wordt vastgelegd in welke gebieden welk soort overeenkomst (agromilieuverbintenis) kan worden afgesloten. Daarmee wordt een verbinding aangebracht tussen de

afzonderlijke agromilieuverbintenissen binnen een beheersgebied. Aan een natuurbeheerplan ligt een ecologische onderbouwing ten grondslag. Binnen het nieuwe stelsel zijn daarnaast de bestaande pakketten aangepast en is een aantal nieuwe pakketten toegevoegd.

Voor wie: Landbouwers en waterschappen.

Openstelling: De provincies kennen de subsidie toe in volgorde van aanvraag.

Streefwaarden: Aantal landbouwbedrijven dat steun ontvangt stijgt van 13.500 tot 27.000, waarvan 1.650 met een agromilieustrafcontract gericht op 'nieuwe uitdagingen'⁸. Totale areaal groeit van 50.000 ha tot ruim 101.000 ha, waarvan 4.700 ha areaal speciaal gericht op de nieuwe uitdagingen.

Maatregel 216: **Niet-productieve investeringen**

Waarom: Er worden drie soorten

⁸ Voor uitleg over nieuwe uitdagingen: paragraaf 2.1

investeringen gefinancierd:

A1: Investerings die gekoppeld zijn aan het afsluiten van agromilieuverbintenissen.

Om de doelen hiervoor te halen, moet soms de uitgangssituatie worden aangepast. Zonder compensatie van de overheid zal een ondernemer een dergelijke investering niet doen.

A2: Investerings op landbouwgrond die gekoppeld zijn aan andere agromilieudoelstellingen.

Er zijn maatregelen buiten Natura 2000-gebieden nodig om verdroging tegen te gaan. Boeren zullen deze maatregelen zonder compensatie van de overheid niet nemen.

A3: Niet-productieve investeringen in het kader van de nieuwe uitdagingen⁸ voor waterbeheer.

Om de waterkwaliteitsproblemen op het gebied van nutriënten en gewas-

beschermingsmiddelen in Nederland verder terug te dringen, zijn ook investeringen op landbouwgrond nodig. De betreffende investeringen worden veelal gevolgd door een vorm van landbouwmilieubeheer. Dit landbouwmilieubeheer kan deel uitmaken van POP2.

Doel: Het ondersteunen van niet-productieve investeringen, zoals het aanpassen van de fysieke condities of kenmerken van het terrein, die noodzakelijk zijn om agromilieuverbintenissen af te kunnen sluiten. Verder het ondersteunen van niet-productieve investeringen die gericht zijn op het verbeteren van de gewenste milieukwaliteit in Natura 2000-gebieden en andere EHS-gebieden. Door het uitvoeren van inrichtingsmaatregelen op landbouwgronden en in met name beïnvloedingszones in natuurgebieden.

Het gaat om inrichtingsmaatregelen boven wettelijke standaarden.

A3: Niet-productieve investeringen in het kader van de nieuwe uitdagingen voor waterbeheer: verhogen van de waterkwaliteit, met name op het terrein van nutriënten, waar mogelijk gecombineerd met doelen gericht op waterkwantiteitsbeheer (vasthouden water), natuur (verhogen biodiversiteit) en landschap.

Voor wie: A1: Landbouwers; A2: Overheden, met name waterschappen en soms gemeenten en provincies voor het opstellen van verdrogingsbestrijdingsplannen en voor hydrologische maatregelen. De subsidies zijn als compensatie van de kosten voor bedrijfsverplaatsing bestemd voor landbouwbedrijven en andere landbouwgrondbeheerders. A3: landbouwers en overheden.

Subsidie: A1: maximaal 100 procent van de subsidiabele kosten; A2: voor verdrogingsbestrijdingsplannen en hydrologische maatregelen: 100 procent van de subsidiabele kosten, voor bedrijfsverplaatsing: een gedeeltelijke vergoeding van de werkelijke kosten; A3: maximaal 100 procent van de subsidiabele kosten.

Streefwaarden: Aantal landbouwers en andere landbeheerders dat steun ontvangt: 610, waarvan 250 voor nieuwe uitdagingen. Totaal aan investeringen: € 53,4 miljoen, waarvan 17,7 miljoen voor nieuwe uitdagingen.

Maatregel 221:

Eerste bebossing landbouwgrond

Waarom: Het aanleggen van bossen binnen de EHS, een begrensd Natura 2000-gebied een nationaal landschap of een provinciaal/regionaal land-

⁸ Voor uitleg over nieuwe uitdagingen: paragraaf 2.1

schap. Daarnaast kan 'tijdelijk' bos gebruikt worden bij het vormgeven van integrale gebiedskwaliteit.

Doel: Het leveren van een bijdrage aan de klimaatdoelstelling, tegengaan van

erosie en het opwaarderen van het landschap. Daarbij draagt deze maatregel bij aan het Europees bosbeleid. Voor wie: Ondernemers, van wie het bedrijf ligt in een EHS-gebied, een begrensd Natura 2000-gebied, een Nationaal Landschap of een provinciaal/regionaal landschap. Subsidie: Eenmalige aanlegbijdrage

van 80 procent van de werkelijk gemaakte kosten in probleemgebieden, Kaderrichtlijn Water-gebieden en Natura 2000-gebieden met een maximum van € 7.000; in andere gebieden bedraagt de bijdrage 70 procent. De landbouwer moet het bos ten minste vijf jaar in stand houden. Er wordt ook een jaarlijkse premie per hectare gegeven voor gedeerde inkomsten. Openstelling: Als onderdeel van de jaartranche van het provinciale meerjarenprogramma.

Streefwaarden: Aantal begunstigden: 250 met in totaal 2.500 ha.

3.3 Maatregelen as 3

Maatregel 311: Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten

Waarom: Diversificatie draagt bij aan de verbreding van de plattelands-economie, de multifunctionaliteit en nieuwe economische mogelijkheden voor agrarische bedrijven. Door een nieuwe, niet-agrarische tak te beginnen hebben deze bedrijven meer mogelijkheden om te overleven. Welke activiteiten ondernomen moeten wor-

den, hangt af van het gebied waarin het bedrijf ligt.

Doel: Het stimuleren van agrarische bedrijven om er een niet-agrarische tak bij te nemen die voor aanvullende inkomsten kan zorgen, zoals zorg, kinderopvang, dag- en verblijfsrecreatie en voorlichting en educatie. Verder worden boeren aangemoedigd om samenwerkingsprojecten gericht op diversificatie op te zetten, nieuwe informatietechnologie op het platteland te introduceren en ketens van promotie- en marketingactiviteiten van niet-agrarische activiteiten op te zetten.

Voor wie: Lid van een landbouwhuishouden.

Streefwaarden: Aantal begunstigden: 509, met een totaal aan investeringen van € 103,61 miljoen.

Maatregel 311 b Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten, hernieuwbare energie

Waarom: Er is volop ontwikkeling van verbeterde technieken voor hernieuwbare energie op agrarische bedrijven. De opschaling blijft echter achter. De maatregel is gericht op versnelling van de opschaling van hernieuwbare energieproductie op agrarische bedrijven.

Doel: het genereren van aanvullende of alternatieve inkomstenbronnen op agrarische bedrijven uit hernieuwbare energie, afkomstig uit reststromen en natuurlijke bronnen op het bedrijf. De agrarische sector heeft steun bij het opschalen en professionaliseren van productie en afzet. De diversificatie kan ook betrekking hebben op reductie van energiegebruik op basis van fossiele brandstoffen.

¹⁰ De minimis-subsidie is het totale steunbedrag dat een voor eigen rekening en risico opererend eigenstandig bedrijf maximaal mag ontvangen. Dit bedrag bedraagt € 200.000 in drie kalenderjaren.

Voor wie: Een lid van het landbouwhuishouden (natuurlijke of rechtspersoon dan wel een groep natuurlijke of rechtspersonen), uitgezonderd werknemers in de landbouw. Aanvrager moet ten tijde van het aanvragen van de steun een landbouwactiviteit op het landbouwbedrijf uitoefenen.

Indien het landbouwbedrijf door de projectactiviteiten niet meer binnen de definitie van landbouwbedrijf valt maar bijvoorbeeld als microbedrijf moet worden aangemerkt, blijft de aanvrager voor dit project echter eindbegunstigde.

Subsidie: De minimis-subsidie¹⁰.

Maatregel 312: Steun voor de oprichting en ontwikkeling van micro-ondernemingen

Waarom: Micro-ondernemingen vormen de economische motor op het platteland. Het is daarom van groot belang het innovatieve vermogen, de uitbreiding ervan en de bedrijfsopvolging te stimuleren. Dat geldt ook voor de oprichting van netwerken en samenwerkingsverbanden tussen bijvoorbeeld bedrijfsleven en onderwijs. Doel: De oprichting van nieuwe of de ontwikkeling van bestaande economi-

sche bedrijvigheid op het platteland. Verder het bevorderen van ondernemerschap en het ontwikkelen van netwerken. De maatregel geldt niet voor landbouwbedrijven.

Voor wie: Micro-ondernemingen (die geen landbouwonderneming zijn) met minder dan 10 werknemers en een omzet en balanstotaal van minder dan € 2 miljoen.

Subsidie: Steun bedraagt maximaal 100 procent van de subsidiabele kosten. Steun aan ondernemingen is de minimis-steun (zie voetnoot 8).

Streefwaarden: Aantal begunstigde micro-ondernemingen: 496

Maatregel 313: Bevorderen van toeristische activiteiten

Waarom: Versterking van de economische positie van recreatie en toerisme leidt tot een steviger plattelands-economie. Toerisme is een belangrijke economische drager voor het platteland.

Doel: Verbetering van de recreatieve infrastructuur, het verbeteren van de toegankelijkheid van het platteland, versterking van de economische positie van recreatie en toerisme en versterking van de directe en indirecte werkgelegenheid.

Voor wie: Overheden en alle natuurlijke of rechtspersonen behalve boeren en tuinders en hun familie.

Subsidie: Steun bedraagt maximaal 100 procent van de subsidiabele kosten. Steun aan ondernemingen is de minimis-steun (zie voetnoot 8).
Streefwaarden: Aantal activiteiten: 192 met een totaal aan investeringen van € 192 miljoen.

Maatregel 321:
Basisvoorziening voor de economie en plattelandsontwikkeling

Waarom: Goede basisvoorzieningen zoals verzorgingstehuizen, dorpshuizen, bibliotheken, breedtesportvoorzieningen, maar ook culturele activiteiten, zijn belangrijk voor de sociale en economische vitaliteit van het platteland. Dit soort voorzieningen is vaak moeilijk op te brengen voor plattelandsgemeenschappen. Daardoor staan het niveau en de kwaliteit onder druk. Dit wringt omdat ook de plattelandsbevolking van samenstelling verandert. Er moet daarom gezocht worden naar

nieuwe concepten en experimenten zoals woon-zorgzones en elektronische dienstverlening.

Doel: Het verbeteren van de basisvoorzieningen door het ondersteunen van instanties, organisaties en samenwerkingsverbanden die basiszorg aanbieden voor de plattelandseconomie en -bevolking. Een goed niveau van basisvoorzieningen draagt bij aan de sociale samenhang en leefbaarheid, versterkt de sociaal-economische structuur en voorkomt verdere afname van de bevolking.

Voor wie: Overheden en rechtspersonen met uitzondering van bedrijven met winstoogmerk. Projecten hebben een bovenlokaal karakter.

Subsidie: Steun bedraagt maximaal 100 procent van de subsidiabele kosten. Steun aan ondernemingen is de minimis-steun (zie voetnoot 8).

Streefwaarden: Aantal ondersteunde acties: 85, met een totale investering van € 44,5 miljoen.

321 b: Basisvoorzieningen voor de economie en de plattelandsbevolking, Hernieuwbare energie

Waarom: Verbetering van de basisvoorzieningen bepaalt de sociale en economische vitaliteit van het platteland en is voorwaardenscheppend voor de economische ontwikkeling. Het financieel draagvlak voor maatregelen gericht op basisvoorzieningen op het platteland is relatief gering. De taak van lokale en regionale partners ligt in het verankeren van de doelen in de regionale plattelandseconomie door publieke voorzieningen en randvoorwaarden te creëren. Het kan hierbij bijvoorbeeld gaan om fysieke investeringen, samenwerkingverbanden, logistieke oplossingen en gedragsverandering noodzakelijk voor een actieve rol van de agrarische sector bij het produceren van hernieuwbare energie en het verlagen van het gebruik van fossiele brandstoffen.

Doel: verbeteren en oprichten van basisvoorzieningen rond hernieuwbare energie. De maatregel moet leiden tot meer productie van hernieuwbare energie door de agrarische sector, tot efficiënt gebruik van deze hernieuwbare energie door de afnemers en/of tot minder gebruik van fossiele brandstoffen. Hierbij is innovatie van belang: het gaat in eerste instantie om nieuwe oplossingen en concepten.

Voor wie: Overheden, rechtspersonen en samenwerkingsverbanden.

Subsidie: De maximale steun voor ondernemingen bedraagt 70 procent en voor overheden en publieke organen 100 procent van de totale subsidiabele kosten. Steun aan ondernemingen is de minimis-steun (zie voetnoot 8).

321 c Basisvoorzieningen voor de economie en de plattelandsbevolking, Breedband

Waarom: De vitaliteit van het platteland en van de samenlevingsverbanden op het platteland wordt

mede bepaald door de aanwezigheid van voldoende sociale infrastructuur van voldoende kwaliteit.

Doel: De maatregel heeft tot doel landbouwers die alleen tegen relatief hoge kosten toegang kunnen krijgen tot breedbandinternet te ondersteunen. Deze landbouwers bevinden zich in plattelandsgebieden die achtergebleven zijn waar het gaat om toegang tot breedbandinternet en waar nu nog geen breedband beschikbaar is via ADSL, kabel of UMTS-netwerk.

Voor wie: Landbouwers zonder breedbandinternetaansluiting en woonachtig in een plattelandsgebied dat achtergebleven is waar het gaat om toegang tot breedbandinternet en waar geen breedband beschikbaar is via ADSL, kabel of UMTS-netwerk

Subsidie: Gesubsidieerd worden eenmalige kosten van investeringen die tot doel hebben de totstandbrenging van, en verschaffen van toegang tot, breedbandinfrastructuur, met name omleidingsvoorzieningen en gronduitrusting (bv. vaste systemen, ter-

restrische draadloze systemen, satellietssystemen of combinaties daarvan).

Kosten dienen minimaal € 400 te bedragen, subsidie bedraagt € 200. Deze subsidie wordt verstrekt als zijnde landbouw de minimis-steun. Het maximum aan landbouw de minimis-steun dat aan ondernemingen van de landbouwproductiesector over een periode van drie belastingjaren kan worden verstrekt bedraagt € 7.500. Streefwaarde: Gestreefd wordt naar 3.000 breedbandinternetaansluitingen in bedoelde achtergebleven gebieden.

Maatregel 322: Dorpsvernieuwing en -ontwikkeling

Waarom: Aantrekkelijke dorpen dragen bij aan een aantrekkelijk woon-, werk- en leefklimaat. Dorpsuitbreidingen moeten daarbij passen in het omringende cultuurlandschap. Maatregelen gericht op dorpsvernieuwing zijn voor kleine gemeenschappen vaak moeilijk op te brengen. Doel: Het verbeteren van de ruimtelijke, fysieke kwaliteit van dorpen voor een aangamer woon-, werk- en leef-

klimaat door integrale projecten.

Voor wie: Gemeenten.

Subsidie: Het steunbedrag bedraagt maximaal 100 procent van de totale subsidiabele kosten.

Streefwaarden: 71 kernen met een totaal aan investeringen van € 38 miljoen.

Maatregel 323: Instandhouding en opwaardering van het landelijk erfgoed

Waarom: Investerings in een aantrekkelijk platteland zijn goed voor zowel het milieu als voor de economie. Ons landelijk erfgoed moet voortdurend onderhouden worden. Verder zijn aanpassingen aan nieuwe voorwaarden, bedreigingen en marktkansen noodzakelijk.

Doel: Een attractieve regio met behoud van natuurlijke, landschappelijke en cultuurhistorische waarden met daarbij passende sociaal-economische activiteiten. Het gaat daarbij om steun aan activiteiten die de instandhouding en opwaardering van het landelijk gebied tot doel hebben.

Voor wie: Overheden en alle natuurlijke of rechtspersonen.

Subsidie: Maximale steunbedrag bedraagt 100 procent van de totale subsidiabele kosten, met uitzondering van steun aan een landbouwer voor de instandhouding van traditionele landschappen en gebouwen op landbouwbedrijven: in dat geval is het steunbedrag maximaal 40 procent. Steun aan ondernemingen is de minimis-steun (zie voetnoot 8) Streefwaarden: Aantal ondersteunde acties: 234 met een totale investering van € 117,1 miljoen.

Maatregel 341: Verwerving van vak-kundigheid en dynamisering voor de opstelling en uitvoering van een plaatselijke ontwikkelingsstrategie

Waarom: Verbeteren van de kwaliteit van plaatselijke groepen. Hierdoor kunnen zij innovaties en plaatselijke ontwikkelingsstrategieën beter uitvoeren. Verder het dynamischer maken van een gebied door versterking van het lokale bestuur en van samenwerkingsverbanden

Doel: Het bevorderen van de vaardigheden, waardoor lokale ontwikkelingsstrategieën in niet-Leadergebieden beter uitgevoerd kunnen worden.

Voor wie: Deelnemers aan een plaatselijke groep (die geen Leader-groep

is). De beheerkosten mogen maximaal 15 procent bedragen van de totale overheidskosten voor de plaatselijke ontwikkelingsstrategie.

Subsidie: Voor overheden maximaal 100 procent van de subsidiabele kosten, voor ondernemingen voor advies en andere diensten maximaal 50 procent.

Streefwaarden: Aantal ondersteunde acties gericht op verwerving van deskundigheid en dynamisering: 358, aantal ondersteunde publiek-private partnerschappen die geen Leader-partnerschappen zijn: 40, aantal deelnemers aan deze projecten: 400.

3.4 Maatregelen as 4

Maatregel 41: Invoering Leaderbenadering en plaatselijke groepen

Vergroten van de betrokkenheid bij het plattelandsbeleid en het benutten van de meest kansrijke initiatieven. De provincies hebben plaatselijke groepen geselecteerd aan de hand van een nati-

onaal methodologisch kader inclusief selectiecriteria. De voormalige minister van LNV heeft de voordracht van de provincies bekrachtigd. Groepen konden zich via een 'call voor proposal' zelf aanmelden. Ze moesten onder meer in staat zijn een plan voor een gebied te ontwikkelen en uit te voeren.

De groepen bestaan uit representatieve vertegenwoordigers van de in het betreffende gebied aanwezige actoren, waaronder ook mensen uit het maatschappelijk middenveld.

Streefwaarden: Er zijn 31 groepen vastgesteld. Het aantal gerealiseerde projecten dat experimenteel van karakter is, bottom up to stand is gekomen of een multisectoraal karakter heeft bedraagt 900.

Maatregelen 411/412/413

In het kader van de Leader-aanpak wordt steun verleend voor de uitvoe-

ring van plaatselijke ontwikkelingsplannen om de doelstellingen uit de andere assen te bereiken.

411 As 1: Versterken van de landbouw vanuit de kracht van het gebied. Hiertoe dienen kleinschalige pilots en samenwerkingsverbanden opgezet of versterkt te worden die deze krachten bundelen en het menselijk potentieel versterken. Dit kan ook door het (internationaal) uitwisselen van ervaringen.

412 As 2: Het leggen van verbindingen tussen landbouw, natuur, milieu en water. Dit biedt namelijk uitzicht op duurzame oplossingen.

413 As 3: De meeste maatregelen in as 3 lenen zich goed voor een Leader-aanpak. In de meeste Leadergebieden zal de inzet waarschijnlijk vooral gericht zijn op sociaal-economische vitalisering.

Streefwaarden: Aantal projecten dat volgens Leader-aanpak tot stand is gekomen: 900, waarvan er 150 aansluiten bij de doelstelling uit as 1, 60 uit die van as 2 en 690 uit die van as 3.

Maatregel 421: Uitvoering van amenwerkingsprojecten

De maatregel bestaat uit het opzetten

van samenwerkingsprojecten die passen binnen de doelstellingen van de ontwikkelingsplannen van de plaatselijke groepen. Het gaat daarbij onder meer om het uitwisselen van ervaringen.

Streefwaarden: Aantal gerealiseerde samenwerkingsprojecten 35, waarvan 23 binnen Nederland en 12 buiten Nederland en er 5 aansluiten bij doelstelling uit as 1, 3 bij de doelstellingen uit as 2 en 27 bij de doelstellingen uit as 3.

**Maatregel 431:
Beheer van de plaatselijke groep,
verwerving van vakkundigheid en
de dynamisering van het gebied**

Verbetering van de competenties van de plaatselijke groep voor de invoering van Leader. Plaatselijke groepen en betrokken partners hebben behoefte aan goede informatie, passende vaardigheden en andere steun om hun taken op een succesvolle manier uit te kunnen voeren.

Streefwaarden: Aantal ondersteunde projecten 900 (waarvan er 360 nog niet toe te kennen zijn aan een van de thema's van de onderverdeling), onderverdeeld naar studies: 15, naar activiteiten om informatie over het gebied en het lokale ontwikkelingsplan te verschaffen: 30, training van stafleden: 450, promotieactiviteiten: 30 en andere: 15.

Maatregel 511: Technische bijstand

Nederland zet Europese cofinanciering in voor technische bijstand voor het opzetten en functioneren van het Plattelandsnetwerk, evaluatieactiviteiten en de uitvoering van communicatieplannen.

4. De financiën

De uitgaven van POP2 vormen slechts een beperkt onderdeel van de totale uitgaven voor plattelandsontwikkeling. Overheden, maatschappelijke organisaties en particuliere bedrijven besteden veel geld aan de vitalisering van het landelijk gebied.

In totaal gaat er via POP2 tussen 2007 en 2013 € 2,68 miljard naar het platteland. De EU investeert bijna 600 miljoen in het Nederlandse platteland. De overheden leggen nagenoeg datzelfde bedrag bij. Daarnaast vindt er nog aanvullende nationale finan-

ciering plaats van ruim € 850 miljoen. Niet alleen de overheid, maar ook private ondernemers investeren via POP2 in het platteland. Het gaat hier om een bedrag van naar verwachting € 700 miljoen.

Tabel 4.1 geeft een overzicht van de jaarlijkse bijdrage uit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO). In tabel 4.2 bevat de volledige uitgave van POP2, inclusief de aanvullende nationale financiering.

Tabel 4.1. Jaarlijkse bijdrage uit het ELFPO (euro)

Jaar	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Totaal ELFPO	70.536.869	72.638.338	73.671.337	87.111.293	90.406.648	96.082.449	102.750.233

Bij POP2 gaat het om de volgende maatregelen met de daaraan gekoppelde financiële middelen:

Tabel 4.2

Maatregel/as		Gecofinancierde overheidsuitgaven (NL + EU)	Top up (Nationale financiering)	Uitgaven private sector	Totaal
As 1	Maatregel 111	51.350.000	11.320.000	31.690.000	94.360.000
	Maatregel 114	9.000.000	4.350.000	9.000.000	22.350.000
	Maatregel 121	106.040.000	332.600.000	223.450.000	662.090.000
	Maatregel 123	800.000	2.830.000	1.870.000	5.500.000
	Maatregel 124	28.870.000	11.750.000	33.750.000	74.370.000
	Maatregel 125	160.000.000	55.500.000	40.000.000	255.500.000
	Maatregel 132	9.020.000	430.000	0	9.450.000
	Maatregel 133	1.500.000	430.000	1.500.000	3.430.000
		366.580.000	419.210.000	341.260.000	1.127.050.000
As 2	Maatregel 212	42.820.000	43.620.000	0	86.440.000
	Maatregel 214	249.140.000	205.000.000	0	454.140.000
	Maatregel 216	35.340.000	181.140.000	0	216.480.000
	Maatregel 221	18.980.000	1.400.000	5.600.000	25.980.000
		346.280.000	431.160.000	5.600.000	783.040.000
As 3	Maatregel 311	38.420.000	2.810.000	77.590.000	118.820.000
	Maatregel 312	24.840.000	2.900.000	57.950.000	85.690.000
	Maatregel 313	94.820.000	850.000	94.810.000	190.480.000
	Maatregel 321	47.621.333	--	7.000.000	54.621.333
	Maatregel 322	35.560.000	--	2.000.000	37.560.000
	Maatregel 323	56.840.000	2.320.000	56.840.000	116.000.000
	Maatregel 341	7.160.000	--	10.730.000	17.890.000
		305.261.333	8.880.000	306.920.000	621.061.333
As 4	412	19.600.000	--	9.800.000	29.400.000
	411	9.800.000	--	4.900.000	14.700.000
	421	38.200.000	--	19.100.000	57.300.000
	431	19.600.000	--	9.800.000	29.400.000
		9.520.000	--	4.760.000	14.280.000
		96.720.000	--	48.360.000	145.080.000
	511 Technische bijstand	6.502.334	--	0	6.502.334
	- waarvan nationaal netwerk	4.000.000	--	0	4.000.000
Totaal		1.121.343.667	859.250.000	702.140.000	2.682.733.667

Bijlage: de belangrijkste wijzigingen in één oogopslag

Deze bijlage bevat de belangrijkste wijzigingen in maatregelen van het POP2 sinds de initiële goedkeuring in juli 2007.

Het POP2 is sinds de goedkeuring in 2007 meerdere malen aangepast via een notificatie of wijziging. Een notificatie heeft geen nieuwe goedkeurings-

beschikking van de Europese Commissie tot gevolg, een wijziging wel. In de tabel op de volgende pagina is te zien wanneer welke maatregelen zijn aan-

gepast. Daarna volgt per notificatie / wijziging een beschrijving van de aanpassingen, en een tabel met aanvullende financiering.

Maatregel	Notificatie			Wijziging	Notificatie
	2007-1	2008-1	2008-2	2009-1	2009-1
111: Beroepsopleiding en voorlichting				X	
121: Modernisering landbouwbedrijven				X	
123: Verhogen toegevoegde waarde van land- en bosbouw-producten:			X		
124: Samenwerking bij innovatie				X	
125: Infrastructuur voor de ontwikkeling/aanpassing van land- en bosbouw			X		
212: Betalingen voor natuurlijke handicaps aan landbouwers				X	X
214: Agromilieুবintnissen	X	X	X	X	X
216: Niet-productieve investeringen				X	
311: Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten			X		
311: Diversificatie B) Hernieuwbare energie				X	
312: Micro-ondernemingen			X		
313: Toeristische activiteiten			X		
321: Basisvoorzieningen			X		
321: Basisvoorzieningen B) Hernieuwbare energie				X	
323: Instandhouding en opwaardering landelijk erfgoed			X		
511: Technische bijstand				X	

Notificatie 2007-1:

214 Agromilieুবintnissen: aan het maatregelgiche is een verduidelijking toegevoegd: tijdens de looptijd van POP2 kunnen jaarlijkse aanpassingen van tarieven plaatsvinden conform hetgeen hierover is gemeld in sub-bijlage 12 van het programma. Deze indexering is alleen van toepassing op nieuw af te sluiten pakketten. Voor een afgesloten pakket wordt gedurende de looptijd van het contract het tarief van het 'startjaar' gehanteerd.

Notificatie 2008-1:

214 Agromilieুবintnissen: De pakketten 28 c t/m f voor ganzenfourageerbeheer zijn samengevoegd tot één pakket. Dit maakt het voor agrariërs makkelijker om reguliere bedrijfsvoering en ganzenfourageerbeheer met elkaar te combineren. De minimum oppervlakte-eis is teruggebracht van 200 naar 150 ha.

Notificatie 2008-2:

123 Verhogen toegevoegde waarde van land- en bosbouwproducten: De wijze van openstelling is gewijzigd. Openstelling vindt in principe plaats via de subsidieregeling van het ministerie van EL&I, maar openstelling via de provinciale verordening blijft ook

mogelijk. Bij openstelling op basis van de subsidieregeling van het ministerie worden aanvragen gerangschikt naar de bijdrage die wordt geleverd aan de doelstelling van de subsidie. Bij openstelling via de provinciale verordening vindt selectie plaats op basis van prioriteit en subsidieplafond. Gebruik kan worden gemaakt van een tenderprocedure om de beste aanvragen te selecteren.

125 Infrastructuur voor de ontwikkeling/aanpassing van land- en bosbouw: Het maatregel-fiche is verbreed. Het sluit nu qua beweegredenen, doelen, reikwijdte, acties en te vergoeden activiteiten beter aan bij de praktijk. Het doel is om optimaal gebruik van het maatregel-fiche mogelijk te maken en de gewenste doelstellingen te behalen.

214 Agromilieuverbintenissen: er is een extra mogelijkheid in het fiche gecreëerd waarmee een agra-

riër tijdens de looptijd van een agromilieustraat kan wisselen van pakket.

311 /312 /313 /321 /323¹¹: In deze maatregelen was een 'dubbel maximum' ingebouwd. Het maximale steunbedrag wordt enerzijds begrensd door de de minimis-regel, anderzijds door een in de fiches bepaald maximum van subsidiabele kosten. Dit dubbele maximum wordt met deze wijziging opgeheven.

313/321/323 (zie voetnoot 9): Bij deze maatregelen is verduidelijkt dat de maximale vergoeding ook voor niet-overheden tot 100 procent van de subsidiabele kosten kan bedragen.

Wijzigingsverzoek 2009-1

111: Beroepsopleiding en voorlichting: Het budget voor deze maatregel is aanzienlijk verhoogd. Er wordt ingezet op het ondersteunen van voorlichtingsactiviteiten op het gebied van hernieuwbare energie, energie-besparing en emissies van broeikasgassen,

biodiversiteit en duurzame landbouwmethoden, om zo meer bewustwording en ondernemerschap in de sector te stimuleren. Een deel van het extra budget is gereserveerd voor demonstratieprojecten gericht op de verdergaande benutting van (genetische en functionele) agrobiodiversiteit.

121: Modernisering landbouwbedrijven: De Nederlandse overheid verwacht dat ondernemingen het productieproces en hun producten duurzamer maken. Met een samenghangend pakket van maatregelen wordt een bijdrage geleverd aan de nieuwe uitdagingen biodiversiteit en klimaatverandering. Het pakket sluit ook aan op de inzet voor innovatie in de landbouw om onder andere de doelen van de Nitraatrichtlijn en het vierde actieprogramma Nitraatrichtlijn te behalen. Het top up-bedrag bij maatregel 121 wordt verhoogd van € 105,1 miljoen naar € 332,6 miljoen. De termijn voor het doen van investeringen is verlengd tot 3 jaar na goedkeuring van de aanvraag.

124: Samenwerking bij innovatie Het budget voor deze maatregel is verhoogd in verband met de doelstellingen die gerealiseerd dienen te

worden op het terrein van met name biodiversiteit, klimaat, waterbeheer en hernieuwbare energie. Het subsidiepercentage wordt verhoogd van maximaal 35 procent naar maximaal 50 procent.

212: Betalingen voor natuurlijke handicaps aan landbouwers Het areaal probleemgebieden is uitgebreid met 19.850 ha. De toegevoegde gebieden zijn het Westerkwartier en de Noordelijke Friese Wouden.

214: Agromilieuverbintenissen Voor het uitvoeren van akkerrandenbeheer ('groene dienst') is aanvullende financiering beschikbaar gesteld. Met deze uitbreiding zal de biodiversiteit in de agrarische ruimte worden versterkt en de landbouwproductie verder worden verduurzaamd.

216: Niet-productieve investeringen Er zijn extra middelen beschikbaar gesteld, met het accent op het stimuleren van duurzame investeringen gericht op het verbeteren van de waterkwaliteit en het beheer van de waterkwaliteit. Ook de biodiversiteit wordt ondersteund door bijvoorbeeld het creëren van natuurlijke overgangen tussen water en land en ecologische verbindingzones.

¹¹ 311: Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten.

312: Steun voor de oprichting en ontwikkeling van micro-ondernemingen.

313: Bevorderen van toeristische activiteiten.

321: Basisvoorzieningen voor de economie en de plattelandsbevolking.

323: Instandhouding en opwaardering van het landelijk erfgoed.

311: Diversificatie naar niet-agrarische activiteiten, nieuw onderdeel b. Hernieuwbare energie

Er is extra budget beschikbaar voor stimulering van duurzame energieproductie, primair door middel van onder meer zuivering van biogas, het gebruik van restwarmte en koppeling in het landelijk gebied en het breed toepasbaar maken daarvan.

321: Basisvoorzieningen voor de economie en de plattelandsbevolking, nieuw onderdeel b. Hernieuwbare energie

Er zijn extra middelen beschikbaar gesteld ter ondersteuning van investeringen (installaties, infrastructuur, afzet- en vermarktingsoplossingen, faciliteiten voor reststromen etc.) die noodzakelijk zijn voor de ontwikkeling van hernieuwbare energiestromen, waarbij de prioriteit ligt bij landbouwgebonden hernieuwbare energie.

321 c. Breedbandinternet

Hoewel het platteland in beginsel toegang heeft tot internet, blijken de

investeringskosten in situaties waar (nog) geen kabel of mobiel breedband is soms een barrière te vormen. In dit soort knelsituaties zal daarom ingezet worden op de ondersteuning van de plattelandseconomie door de toegang tot breedband voor agrarische ondernemers te stimuleren.

511: Technische Bijstand

Enkele onderwerpen binnen de categorie Technische bijstand zullen als gevolg van de aanpassingen van POP2 meer kosten met zich brengen, zoals monitoring en evaluatie en communicatie.

Notificatie 2009-1

212: Betalingen voor natuurlijke handicaps aan landbouwers

Het areaal probleemgebieden is uitgebreid met 7.632 ha op het eiland Texel. Hiermee creëert Nederland een nieuwe gebiedscategorie, te weten een eilandpositie. Behalve voor natuurlijke handicaps maken landbouwbedrijven extra kosten, waardoor de winstgevendheid in het geding komt. Instandhouding van deze bedrijven op Texel is van

belang voor het landschap en een belangrijke basis voor economie en leefbaarheid.

214: Agromilieuverbintenissen

De aanpassing van maatregel 214 houdt verband met de invoering van het nieuwe nationale Subsidiestelsel voor Natuur en Landschapsbeheer (SNL) ter vervanging van de Provinciale Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (PSAN). Het doel is te komen tot een regeling die ecologisch beter onderbouwd en effectiever en efficiënter is. De basis voor de maatregelpakketten wordt gevormd door een ecologisch onderbouwd natuurbeheersplan. De resultaten worden via monitoring nauwlettend gevolgd en zonodig worden de maatregelpakketten bijgesteld. Daarnaast is het rekensysteem voor de jaarlijkse onderbouwing van de vergoedingen verder ontwikkeld en zijn de tarieven voor de nieuwe verbintenissen aangepast aan de prijsontwikkeling voor landbouwproducten op de wereldmarkt.

Op www.regiebureau-pop.eu > **POP 2007-2013 > Versies van het POP2** staan alle versies van het Nederlandse Plattelandsontwikkelingsprogramma 2007-2013. Bij elke versie staat vermeld wanneer deze is ingediend bij en goedgekeurd door de Europese Commissie.

Aanvullende financiën

Onderstaande tabel bevat een overzicht van de aanvullende financiën n.a.v. Health Check, Economisch Herstelpakket en modulatie (n.a.v. wijzigingsverzoek 2009-1). Bedragen in miljoenen euro's.

Maatregel	EU-bijdrage
111	16,5
121	25,55
124	14,33
212	3,75
214	21,85
216	13,05
311	7,5
321	3,83
511	0,32
Totaal	106,68

Colofon

Deze uitgave is gemaakt in opdracht van het Regiebureau POP. Het Regiebureau ondersteunt Rijk en provincies bij de realisatie van het Plattelandsontwikkelingsprogramma 2007-2013 (POP2). Dit programma wordt uitgevoerd met Europese cofinanciering.

Deze uitgave bevat een samenvatting van het programmadocument POP2 en van de maatregelfiches (bijlage 4 bij het programmadocument). Aan deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend.

Tekst

Regiebureau POP

Fotografie

Marcel Bekken, Breda

Vormgeving

Henk-Jan Panneman, Arnhem

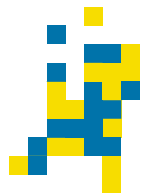
Productie

Citaat, Arnhem

Opdrachtgever

Regiebureau POP,
www.regiebureau-pop.eu

november 2010

Plattelands
Ontwikkelings
Programma
Regiebureau